

Anàlisi d'experiències i projectes sobre gestió de la diversitat als centres i aules:

EL TRACTAMENT DE LA DIVERSITAT: PER UNA DIDÀCTICA DE L'HETEROGENEÏTAT

Montserrat Clapers i Neus Baches

Grup de professors La Font. Grup de treball per a l'atenció de la diversitat a l'ESO

El problema

El tractament de la diversitat és una de les qüestions claus en l'actual ensenyament secundari obligatori. Les diferències grans amb que ens arriben els nois i noies a les aules qüestionen els actuals plantejaments didàctics i organitzatius dels instituts. No ens enganyem, hi ha un gran desconcert en la comunitat educativa pel que fa a com abordar el problema de la diversitat a l'ensenyament obligatori. Nosaltres pensem que hi ha dos gran factors que conflueixen en aquest problema.

- a) Per una banda la indiscutible diversitat d'interessos, orígens socials, ideològics i nacionals dels alumnes que estan provocats per la mobilitat de la immigració però no només per aquest fet. També els canvis en l'estructura familiar tradicional, la crisi d'autoritat paterna, l'abandó més o menys explícit en que estan molts nois, els mitjans tecnològics que tenen per abraçar subcultures que els independitzen cada cop més dels adults, la inestabilitat emocional i social dels pares,... Tots aquests factors ajuden a que els nostres alumnes arriben a classe amb un ventall d'aptituds i actituds enorme. És molt difícil ja trobar motivacions compartides o habilitats intel·lectuals comunes o pautes de conducta exigibles a tots per igual. Una classe és un mosaic divers i heterogeni enfrontat a un objectiu comú. Qualsevol dinàmica en aquest context haurà de tenir en compte el conflicte.
- b) El segon factor que incideix en el plantejament del problema de la diversitat és la forma com la institució educativa aborda aquesta diversitat. El model general dels instituts està basat en el concepte que la majoria de gent té de l'educació no obligatòria. És a dir, una escola per a uns quants que tenen uns nivells adequats per a seguir unes explicacions magistrals d'uns especialistes en coneixements específics i que volen aprovar uns exàmens que demostrin que tenen un nivell de sortida que els permet accedir a un nou estatus. Quan una institució que està dissenyada per a fer això afronta una població indiscriminada d'alumnes que arriben amb una enorme diferència de nivell, amb molts d'ells incapacitats per a atendre explicacions llarguíssimes sobre temes que no els interessa, veu els seus fonaments sacsejats i sap que està davant una crisi.

Les alternatives

Davant una aital situació les escoles han d'optar per renovar-se i canviar, adaptant-se a la nova tipologia d'alumnes o bé seguir igual i fer que els alumnes s'adaptin a les estructures que tenim.

Pel que sembla, l'opció majoritària ha estat la segona. S'han mantingut els mètodes i les estructures de les escoles no obligatòries i s'intenta homogeneïtzar l'alumnat per tal que s'hi adapti el millor possible. Per això són tan freqüents les estratègies de separació

d'alumnes en funció de la seva tipologia a fi que siguin com més homogenis millor i quadrin més bé a les nostres maneres de fer tradicionals. Les aules taller, les aules d'integració o d'immigrants, les aules pont, les UACs, els grups flexibles, els grups de nivell, els variables de reforç, les aules de psicopedagogia,... qualsevol cosa que reagrupi als alumnes per fer-los el més semblants possible a les classes d'abans on tots eren més o menys iguals i les didàctiques de la homogeneïtat tenien sentit. I com que ni així ens en sortim acabem rebent amb indissimulada satisfacció les propostes regressives del govern del PP que institucionalitza per decret els itineraris on per fi s'enquibirà a cada alumne al calaix que li correspon.

Aquest model de separar alumnes per tal que s'adaptin a l'estructura escolar és conseqüència de la manca d'alternativa. Si no fem el que sabem fer, què podem fer? No ens han preparat per ser educadors, sinó per a ser professors transmissors de coneixements específics. No es coneix ni es demana la didàctica de l'heterogeneïtat.

Una didàctica de l'heterogeneïtat

Però nosaltres pensem que el camí és precisament aquest: una didàctica de l'heterogeneïtat. Una didàctica que no consideri a uns quants alumnes "diversos" per origen o conducta o aptituds, i a la resta "normals", sinó que contempli la diversitat de cada alumne, l'especificitat dels seus interessos i capacitats. Volem una didàctica que sigui vàlida per a tothom independentment de la seva situació o capacitat.

Haurà de ser una didàctica fonamentada en una clarificació de l'objectiu de l'ensenyament obligatori que no és preparar els alumnes perquè tinguin un determinat nivell de coneixements en unes àrees específiques sinó que aprenguin tant com puguin a partir del que saben d'allò que marca el currículum.

I a més ha de partir de la convicció de que els grups heterogenis són més eficaços en la consecució dels objectius de l'ESO. Perquè les dificultats o tensions que aporta la diversitat són un capital d'aprenentatge social i emocional que redunda no només en la millor formació humana sinó també en la millor preparació intel·lectual i tècnica.

Busquem una didàctica que no sigui uniformadora ni rígida per als professors sinó que respecti les seves peculiaritats i especials habilitats.

Una didàctica que plantegi activitats d'aprenentatge que tothom pugui realitzar independentment del nivell que tingui, que es fonamenti en la capacitat d'autoaprenentatge, en la col·laboració del grup i en l'autonomia dels alumnes que es veuen en la necessitat de prendre decisions constantment.

Una didàctica que avalua els processos i no els resultats, que aprova a aquells alumnes que han après tant com han pogut sense tenir en compte el nivell aconseguit i es capaç de suspendre els que –independentment del seu nivell– no hagin fet tot el possible per aprendre.

I en aquest anhel estem. Disposem d'un marc teòric que anomenem ideari i que revisem periòdicament. Pretén ser una forma coherent d'encaixar les nostres propostes a la manera de peces d'un trencaclosques. El trencaclosques que és l'educació obligatòria avui. I tenim també la companyia que ens fem quan compartim les iniciatives, fracassos o èxits. Una

QUART SIMPOSI: LENGUA, EDUCACIÓ I IMMIGRACIÓ

El tractament de la diversitat: qüestions organitzatives

companyia que demostra el poder del treball en grup perquè sosté, critica, anima, recolza o estimula la nostra tasca diària a la llum de la idea que ens uneix: la defensa dels infants i adolescents a rebre una educació que potencii les seves capacitats independentment de la seva situació personal o social i no els discrimini per cap criteri aliè a ells mateixos.